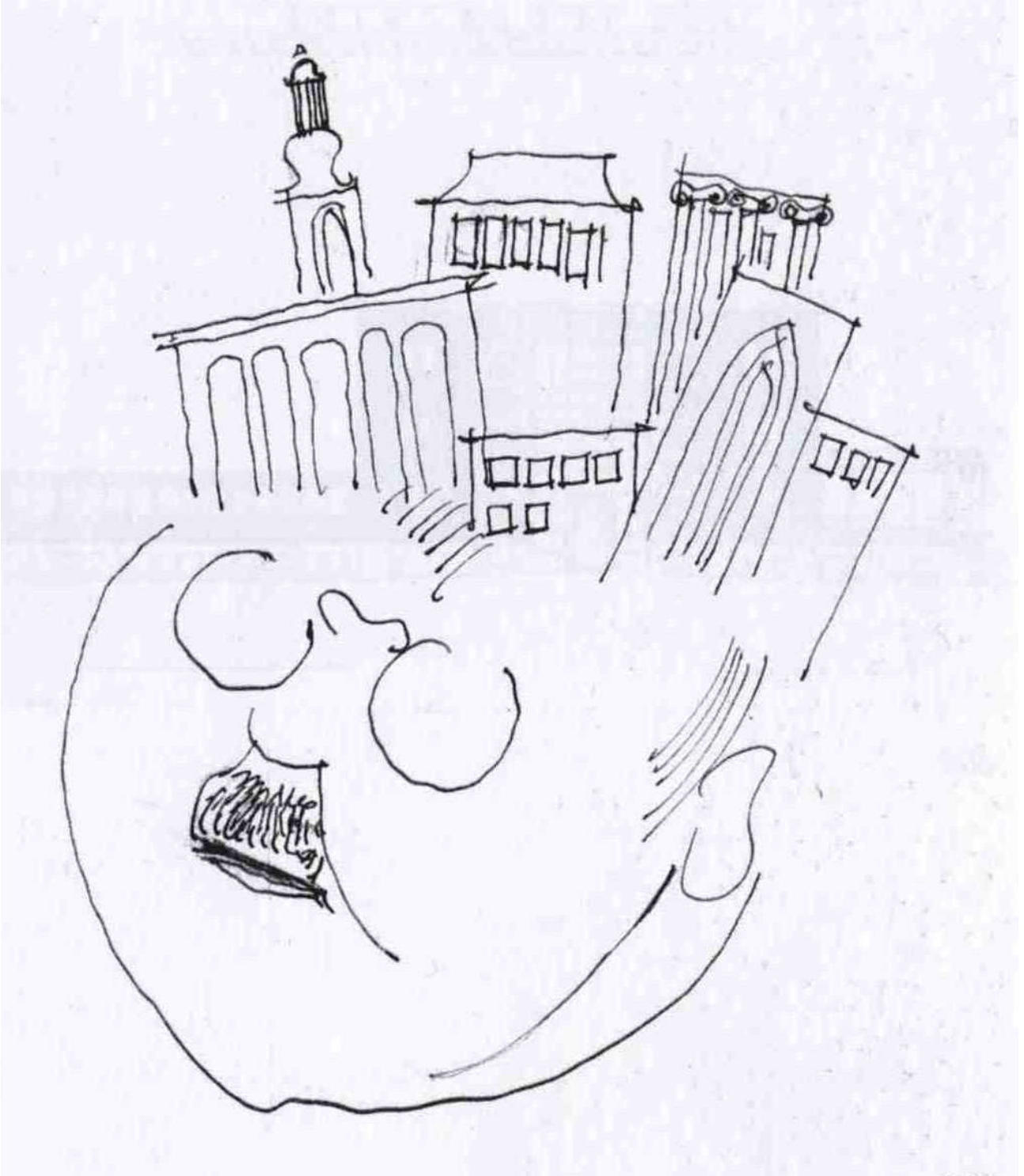

Kallion kävelyfestivaali

Väinö Vähäkallion Kallio

- Omatoimikävelyesite -

Väinö Vähäkallio (16.6.1886 - 20.3.1959)

- valmistui arkkitehdiksi Teknillisestä korkeakoulusta vuonna 1909
- töissä Vilho Penttilän arkkitehtitoimistossa ja Kotitaide-lehden toimittajana vuosina 1906-10
- oma arkkitehtitoimisto vuosina 1911-41
- Kulutusosuuskuntien Keskusliiton (KK) arkkitehtina vuosina 1928-34
- rakennushallituksen pääjohtajana vuosina 1936-43
- Vähäkallion ja hänen toimistonsa suunnittelutuotannosta on säilynyt 86 rakennusta, joista 47 on Helsingissä. Tämä Kallion kävelyfestivaalin Omatoimikävelyopas esittelee Vähäkallion töitä itäisessä kantakaupungissa.

1. Hämeentie 8, 1913. ”Valiola” liike- ja asuinkerrostalo sekä elokuvateatteri Kaleva.

Valiolan asuin- ja liiketalon Kolmannen linjan ja Hämeentien kulmaan rakennutti kauppaneuvos S. Pajarinen. Talo on yksi Väinö Vähäkallion ensimmäisistä suunnittelutöistä.

Asunnot olivat keittiö syvennyksillä varustettuja kaksioita. Toisen porrashuoneen yhteydessä oli hissi. Mukavuuksiin kuului myös vesi ja wc sekä kylpyhuoneita.

Alakerrassa oli 646-paikkainen elokuvateatteri Kaleva. Teatterin koristelu oli komeaa, joka alkoi jo sisäänkäynnistä sisätiloihin jatkuvana tilasarjana. Kaleva kuului Suomi-filmin ensi-ilta teattereihin. Vuonna 1918 teatteri toimi sotilassairaalana, elokuvateatteri lopetti 1964. Nykyään salissa on naisten kuntosali. Teatterin aikainen koristelu on tuhottu pahoin. Arkkitehtuurityyli: jugend.

2. Elannon tuotantokortteli, 1920- 1928. Elanto hankki pian perustamisensa (1905) jälkeen tontin Sörnäisistä Itäisen Viertotien varrelta. Tontilla oli puutaloja joissa osassa asuttiin, aluksi tuotantoa pyöritettiin näissä vanhoissa rakennuksissa. Ensimmäisiä uudisrakennuksia oli rakennusmestari Heikki Kaartisen piirtämä leipomo ja meijeri vuodelta 1907 (purettu).

Tuotantokorttelista järjestettiin arkkitehtikilpailu. Toteuttavaksi valittiin Väinö Vähäkallion työ. Ensimmäisenä valmistuivat vuonna 1920 keskusvarasto, leipätehdas ja mylly vuonna 1924. Vanha leipomo muutettiin liha- ja makkaratehtaaksi vuosina 1925 ja 26 pihan alle rakennettiin autotalli, vuonna 1925 höyrykeskus meijerin laajennuksena 1925. Uusi leipätehdas, jossa oli 25 uunia oli Pohjois-Euroopan suurin leipomo. Elannon hallintorakennus valmistui loppukesällä 1928.

Hallintorakennuksen sisustuksen suunnittelivat Birger Hahl, koristemaalauksesta vastasi Gunnar Forsström. Teknisiin uutuuksiin kuuluivat puhelinkeskus ja juhlasaliin liittyvä elokuvankatseluhuone.

Yläkerroksissa oli pari asuntoa, muun muassa toimitusjohtaja Tanner asui johtamassaan laitoksessa.

Korttelia lisä rakennettiin 1950-luvun puoliväliin saakka. Nykyään korttelin leipomo osa on taideakatemian käytössä. Pääkonttorissa muun muassa Opetusvirasto, hallintorakennuksen sisätilat ovat säilyneet hyvin. Arkkitehtuuri: 1920-luvun klassismia.

3. OTK:n keskusvarasto 1926-27 OTK hankki Vilhovuoren ja Lintulahden huvilapalstat rakentaakseen kortteliin pääkonttorin, tuotantolaitoksia ja pääkonttorin. Ensimmäisenä valmistui Keskusvarasto, se on eräs Vähäkallion tunnetuimmista rakennuksista. Kymmenenkerroksinen keskusvarasto oli valmistuessaan Suomen suurin rakennus. Kiinteistö on nykyään Engelin toimitila. Arkkitehtuurityyli: 1920-luvun klassismia.

4. OTK:n toimitalo 1930-1933. OTK ja vakuutusyhtiö Kansa yhteistä hallintorakennusta alettiin suunnitella vuonna 1930 ja se valmistui vuonna 1933, kolme tonttia käsittäneestä suunnitelmasta valmistui ensin kulmatontti, johon liittyi Hämeentien suuntainen siipi Kansa-yhtiölle. Toimitaloon kuuluu näyttävä Torni osa, jonka erikoisuuksia on muun muassa paternosterhissi. Koristemaalauksista vastasi Bruno Tukiainen, kalusteet teki Veikko Leisten. Talon edessä on Gunnar Finnen Yhteistyö-veistos. Arkkitehtonisesti yhdenmukainen siipi rakennettiin Käenkujan suuntaan vuonna 1939. Arkkitehtuuri: 1920- luvun klassismia.

5. Torkkelin lukio 1942. Työ on merkitty Vähäkallion toimistossa työskennelleen Antero Pernajan nimiin. Pernaja oli Vähäkallion läheisin avustaja, jonka rooli oli merkittävä varsinkin Vähäkallion 1930-luvun töissä. Pernaja siirtyi Rakennushallituksen yliarkkitehdiksi vuonna 1941. Pernaja toimi myös teknillisen koulun rakennusopin professorina. Vähäkallion muita merkittäviä avustajia olivat Olli Saijonmaa ja Dag Englund. Arkkitehtuuri: funkkis.

6. Yhteiskunnallinen korkeakoulu 1929-30 (Franzénia). Yhteiskunnallinen korkeakoulu toimi aluksi vuokratiloissa vuosina 1925-30. Syksyllä 1927 päätettiin rakennuttaa oma talo. Kaupunki luovutti koululle tontin miljoonalla markalla loppuvuodesta 1928. Vähäkallion piirustukset hyväksyttiin maaliskuussa 1929 ja talossa aloitettiin opetus lokakuussa 1930. Talossa on ajalle tyypillisiä klassismi ja funkkispiirteiden yhdistelyä. Pääsisäänkäynti on leveän kadun pääte, joka korostaa talon leveyttä, Tilaratkaisut ovat selkeitä. Kaikkea kolmea kerrosta halkoo pituus-suuntainen leveä halli, joka jakaa tilat kadun puoleisiin ja puiston puoleisiin tiloihin. Rinteeseen porrastuvassa rakennuksessa kannatta huomioida myös muuri- ja terassisommitelma, joka johtaa Aadolfinkadulle ja sieltä edelleen Helsinginkadulle. Värisuunnitelmat teki Antti Salmenlinna. Pohjakerroksen hallin ja portaikkojen värytys entistettiin vuonna 2003. Yhteiskunnallinen korkeakoulu muutti Tampereelle vuonna 1960. Tilat siirtyivät Helsingin yliopistolle. Nyt talossa toimii päiväkotia Franzénia. Arkkitehtuuri:1920-luvun klassismia.

7. Helsinginkatu 16, asuintalo 1927. Talon perustivat osuusliike Elannon työntekijät. Elanto osallistui lainanhankintaan ja talon piirustukset laati Väinö Vähäkallio. Katutasossa on liikehuoneistoja ja ylempissä kerroksissa asuinhuoneistoja. Arkkitehtuuri:1920-luvun klassismia.

8. Kallion yhteiskoulu 1928-29. Sörnäisten yhteiskoulu oli ensimmäinen oppikoulu Pitkäsillan toisella puolella. Sen perusti kansakoulunopettaja Hanna Castren ja se aloitti 1902 vuokrahuoneistossa Hämeentiellä. Omaa koulua alettiin suunnitella 1925. Siitä järjestettiin luonnoskilpailu, jonka Vähäkallio voitti. Peruskivi laskettiin vuonna 1928. ja koulun vihkiäisiä vietettiin keväällä 1929. Valoisia sisätiloja pidettiin edistyneenä. Julkisivun koristemedaljongit ovat Gunnar Finnen käsialaa, niissä on kuvattu opin- ja tieteen tunnuksia. Alkuperäisen suunnitelman siipirakennus Porthaninkadun suuntaisesti, se ei toteutunut Vähäkallion suunnitelman mukaisesti, vaan lisärakennus valmistui vuonna 1957 Jorma Järven suunnittelemana. Arkkitehtuuri:1920-luvun klassismia.

9. Viides linja 4 asuintalo 1927. Elanto osti tontin Elannon henkilökunnan asuintaloa varten Neljännen ja Viidennen linjan kulmasta. Rakentaminen alkoi tontista neljä. Talossa oli 182 asuntoa. Alkuperäinen suunnitelma: keskuspihaa ympäröivästä korttelista Neljännen ja Viidennen linjan väliin toteutui vain puolet. Arkkitehtuuri:1920-luvun klassismia.

Muita Väinö Vähäkallion suunnittelema rakennuksia: A: Pitkäsillanranta 19 (1926), B: Hämeentie 38 (1934), C: Rautasänkytehdas (nyt toimistokäytössä), Fleminginkatu 27, (1916-17), D: Mäkelänkatu 27 (1925) ja Mäkelänkatu 28 (1927-28), E: Sturenkatu 49 (1937).

F: Väinö Vähäkallion nimeä kantava puisto on Sörnäisten rantatien varrella, täyttömaalla, vastapäätä suunnittelemaansa Elannon ja OTK:n tuotantokortteleita.

Esitteen toimitus: Kati Helin, Juhani Styrman

Kohteet kartalla

- www.kallionkulttuuriverkosto.fi -

Tue Kallion kävelyfestivaaleja. Liity Kallion Kulttuuriverkoston kannatusjäseneksi.
jäsenmaksu vuonna 2016 on 10 euroa. Tili: FI55 4405 2020 0737 62. Viite 1070